

FANCSIK JÁNOS

Halotti maszk

Adalék az élményalapú irodalomtanítás indoklásához

Sercegő kis zsebrádióból reggeli borotválkozás közben hetek óta még mindig hallom a biztató felhívást az „Ady és én” című, szokatlanul nagy nyilvánosságra számító pályázatra. Akaratlanul is végigfut agyamon, hány olyan ember élhet még köztünk, akinek mások számára is érdekes személyes élménye fűződhet Adyhoz? Én is szeretem, és időszedőként egyre elmélyültebben olvasom verseit, prózáját, valamint a róla szóló írásokat, de nem tartozok azok közé a bennfentesek közé, akiknek foglalkozásuk, hivatásuk révén is lehet valamilyen Adyval kapcsolatos személyes élményük.

S tegnap reggel váratlanul mégis eszembe jutott valami: egy fél évszázaddal ezelőtti látogatás és mintegy félnapnyi meghitt beszélgetés Kassán az akkor 75 éves Madzsar Líviával, kórházunk névadójának, Madzsar Józsefnek a leányával. Azonnal nekiguggoltam és féltve őrzött dokumentumaim között a fiók mélyén percekben belül megtaláltam a megsárgult stencilpapír-köteget, melyre annak idején a beszélgetés magnószalagra rögzített szövege lett lemásolva. A részletekbe beleolvasva felelevenedtek a magyar közéletben jelentős szerepet játszó Jászi és Madzsar család nagy életpasztyalattal és történelmi ismeretekkel rendelkező leánygyermekének kipirult arccal mesélt emlékei.

Madzsar Lívia elmesélte, hogy serdülőleány korában, náluk, Pasaréti otthonukban talán mindenki megfordult, akiről később utcát neveztek el. Jól ismerte Vámbéry Rusztem bácsit, Szabó Ervint, a zongorát verő Reinitz Bélát, Stromfeld Aurélt. A sok neves vendég közül különös szeretettel beszélt unokabátyjának, Jászi Oszkárnak (Oszikának) legjobb barátjáról, Ady Bandi bácsiról, aki éveken át csaknem mindennapos vendég volt náluk, ahol késő éjszakába nyúló beszélgetéseket folytattak az akkori közügyekről, politikáról, irodalomról, művészetről. Ady és Jászi Oszkár barátsága már középiskolás korukban kezdődött, azzal már csak bővült, hogy Madzsar József jó néhányszor fogorvosként is kezelte Adyt. Lívia néni azt is elmesélte, hogy a cselédszobában mindig látott egy botjára bókoló embert üldögelni, aki benne némi félelmet keltett, de amikor édesanyját megkérdezte, hogy nem valami rossz szándékkal ül-e ott, kiderült,

nem kell félni tőle, mert csak a „spicces” Bandi bácsit várja, hogy éjszaka hazakísérje. Kiderült az is, hogy Madzsar Livia az *Elbocsájító szép üzenet* miatt női szolidaritásból egy ideig úgy neheztelt Adyra, hogy jelenlétekor valami kifogást keresve átment egy másik szobába. Szó esett természetesen József Attila és Madzsar József kapcsolatáról, a rendőri zaklatásokról, és az antialkoholista mozgalomról is. „Egyszer, ebéd közben Jászi nagyanyám megkérdezte Adyától: Bandi, maga mindig ilyen sokat cigarettázik? Mennyit szív naponta?” „Hatvanat-nyolcvanot, de csak azóta, amióta eltiltottak az alkoholtól.” Beszélgetésünk során Livia néni mindig hangsúlyozta, hogy az ő emlékei nem nagy jelentőségűek, hiszen a felnőttek nem a gyerekekkel beszéltek meg dolgaikat, de mélyen belevésődött élmények.

A beszélgetés meghitt hangulatát csak fokozták az olyan értékes bútor-
darabok, melyek között például ott volt az az asztal is, melyen bizonyíthatóan a Nagykárolyban tartózkodó Petőfi saját kezűleg is írt. Ott volt a felmenő rokonok képei között egy egri kanonok, egy váci püspök, Jászi nagymama szobrát pedig a szegről-végről ugyancsak rokon Pátzay Pali készítette. S itt egy fénykép Ady Bandi bácsiról is, alsó szélén a dedikáció: *Jásziéknek, legszeretőbb Adyjuk.*

„És az ott az Ady halotti maszkja. Vedres Márk készítette. Hárman csináltak akkor halotti maszkot Adyról. A szüleim ezt tartották a legjobb-
nak, úgyhogy ezt szerezték meg. Érdemes megnézni!”

Érdemes volt. Nem csak megnéztem, kezembe is vettem. Meghatódottság érzése fogott el: mintha személyesen talákoztam volna a két emberöltőnyivel előttem élt költőgéniusszal.

Párkányi Raab Péter: Malenkij robot (részlet)